

(א) [לעיל גג: ועי'א],
(ב) [לקמן פס'א, א] [שם],
(ג) כס"א: שחטב,
(ד) [וחקלא ח],

רבינו הגנאל

ת"ש הפסח ששחטו שלא לשמו קבל והלך וזרק שלא לשמו או לשמו ושלא לשמו כו' היכי דמי אי נימא בעבודה אחת בדקתני למה לי עד דמחשב שלא לשמו בכוליהו מקמייתא איפסל ליה לדברי הכל אלא לאו הכי קתני הפסח ששחטו שלא לשמו או ששחטו לשמו וקבל דמי שלא לשמו או ששחטו וקבל דמי לשמו כו' דהוה ליה שתי עבודות אחת לשמו ואחת שלא לשמו. אי הכי אימא סיפא או לשמו ושלא לשמו ה"ד אי נימא בשתי עבודות היינו רישא למה לי למתני ליה תרי יומי. אלא לאו בעבודה אחת שחטו לשם פסח ולשם שלמים ומתני רבי יוסי היא דאמר אף בגמר דבריו אדם מתפסד לפיכך תני פסול. אבל לר' מאיר בתחלת דבריו מתפסד וכשר. ורחיקין לא לעולם כולה מתני בשתי עבודות רישא כגון דשחט ומחשב בשחטיה לשמו ומחשב שלא לשמו כבבא וכן בהולכה וכן בוריקה. סיפא כגון דאמר בשחטיה הריני שחטו לשם פסח לזרק דמי שחטו שחט ארבע לשם שלמים. ושמינין מינה דמחשבין מעבודה לעבודה והיינו בעיא דרב פפא הא איפשטא. ת"ש או שלא לשמו ולשמו פסול הכי מאי אי אמרת מתני בשתי עבודות היא המחשב באחת שלא לשמו ובאחרת לשמו. היינו רישא ורישא והיא תחלת משנתו דאמרין דברי הכל פסול. אי דקאי בעבודה ומחשב בעבודה אחרת היינו רישא. אלא לעולם בעבודה אחת, ומדיפסל שחטו לשמו בעבודה אחת, כן רישא לשמו ושלא לשמו בעבודה אחת ובעיא דרב פפא קיימא. ורחיקין לא לעולם בשתי עבודות וברין הוא כו'. ת"ש לאוכליו שלא לאוכליו ושלא למנוי לעולם וכו'. ת"ש שחטו לאוכליו ושלא לאוכליו וכו' כשר היכי דמי אי נימא בשתי עבודות כגון שחטו לאוכליו וזרק דמי לשמו שלא לאוכליו וטעמא דחשיב בוריקה ולפיכך הוא כשר דאין מחשבת אוכלין בוריקה דתני נמנין ומשחבין את ידיהן עד שישחט כו'. ואוקימנא מחלוקת ליטשך אבל לימנות דברי הכל עד שישחט שנה במבכט נפשות תכוסו על השנה הוזר לשחוט על הנימנן בו הוא אלו שחטו לאוכליו ושלא לאוכליו פסול, והא קיי"ל כל היבא דפתיבא פסולין לכשרין כשר.

תמיד נשחט פרק חמישי פסחים

בז א מיי פק ט"ו
מהלכות פסולי
מוקדשין הלכה א:
י"ב מיי שם הלכה י:

מוסף רש"י

לאוכליו
לאוכליו כשר. דמקל
אוכלין לא פסלי (קמון
א.ס.)

מוסף תוספות

א. עין מוס' שאין סג.
ב. [ד]היכן מצונו למימר
דמתניין דקתני לאוכליו
ושלא לאוכליו בשתי
עבודות. שחטו לאוכליו
ע"מ שיתכפרו שאינם
אוכליו. הא איהו ס"ל
דפסול ובמתניין קתני
כשר. מוס' שאין.

או דילמא נשחט עבודתו סגן. אחת חישב לשמו ובשניה שלא לשמו והכא ליכא למימר תפוס לשון ראשון שהרי ארבעתן העבודות חשובות זו כזו ליפסול את הזבח באחת מהן ואפילו לרבי מאיר מיפסול: ומתיר גמרא אהייא. מהני לשני דסיפא דמתניין קיימא הך בעיא: אי נימא אשלא לשמו. כרישא והדר לשמו הא בין לר' מאיר בין לר' יוסי אפילו בעבודה אחת מיפסול לר' מאיר דהא אמר תפוס לשון ראשון לרבי יוסי נמי מיפסול דהא ר' יוסי אף בגמר אית ליה כלומר תחלת דבריו של אדם וסופן זכולין לשמו ושלם נתפסת וכולן מתקיימין: אשמו ושלא לשמו. דאי בעבודה אחת נמי פסול ליה מתני' תו לא מיתוקמא כרבי מאיר דאמר תפוס לשון ראשון ולשון אחרון לא חייל: אי נימא דקדקתני. שחט וקבל והלך וזרק כולן שלא לשמו ולא או קאמר למה לי זכוליהו הא כדאסר קי"ל בזבחי' צממעתא קמייתא [ו] דהוציא נפסל: לעולם. סיפא נמי דקתני לשמו ושלא לשמו בשתי עבודות. ודקשיא לך היינו רישא לא תיקשי רישא מיירי דכי שחט חישב זה לשמו וכשזרק חישב זה שלא לשמו וסיפא מיירי דשעט שחטיה חישב תרתי מחשבות חדא על השחטיה לשמו וחדא על הזריקה על השמו. דאמר רישא שוחט לשמו על מנת לזרוק שלא לשמו והכא ליכא למימר תפוס לשון ראשון דהא אעבודה אחריתי קאי לשון שני וקא משמע לן מתני' דמתשבין מעבודה לעבודה כלומר דמחשב צעט עבודה זו על חברתה לעשותה במחשבת פסול נפסל מיד ואפילו לא עשה השניה במחשבת פסול כמו שחטיה: והיינו בעיא דרב פפא. דאמר רישא ומחשב מעבודה לעבודה ראשונה כשכרת אמרת פסול במחשבת עבודה שניה: שלא לשמו ולשמו ראשונה כשכרת אמרת פסול לעבודה אחת. וכיון דנפסל בעבודה ראשונה מהיבא יחזור ויוכשר: אלא לאו בעבודה אחת. ומתא לשמו ושלא לשמו לאפוקי מדרכי מאיר דאמר תפוס לשון ראשון ומתא שלא לשמו ולשמו דלא תימא תפוס לשון אחרון דהא דרבי ציה מקמא וכי שחט אהאי דתמא קא שחט קמ"ל דר' יוסי ואל דבר דכל דבריו שלם נתפס והא דרבי ציה אלא אמרתי איכיון: ומדיפסל. שלא לשמו ולשמו בעבודה אחת קאמר דשחט עבודות לא איצטרך: רישא. דלשמו ושלא לשמו נמי אף בעבודה אחת ור' יוסי היא: לעולם שחט מעבודה לעבודה קמייתא: אידי דסנא לשמו ושלא לשמו. לאשמיטין דמחשבין מעבודה לעבודה כללעיל תנא נמי שלא לשמו ולשמו: לחולה ולזקן שאין יכולין לאכול כית ואין צו מנויין אחרים אלא הן: פסול. דאי לפי אכלו כתיב (שמות יג) הראוי לאכול: שלא למנויין. נימנו עליו חבורה זו ושחטו לשם חבורה אחרת: לעולים. ישראל שמתו אחיו מחמת מילה והן פסולין מלאכול פסח דכתיב כל ערל לא יאכל בו (סג): עמאים. נמי אסורים בקדשים וזכרת הן על אכילתן: הכא פשיטא בעבודה אחת קאי. דהא חדא מחשבה הוא דליכא: רישא נמי בעבודה אחת. כלומר אפילו בעבודה אחת ודלא כר' מאיר: מידי איריא. וכי רשיה היא זו: סיפא. דמחשבה אחת מיירי ליכא לאוקומה אלא בעבודה אחת: רישא. דמיירי בשתי מחשבות איכא לאוקומא אי אף בעבודה אחת ודלא כר' מאיר: אי בשתי עבודות. ולא בעבודה אחת ור' מאיר: לאוכליו ושלא לאוכליו. כדמפרש ואיל: היכי דמי אי נימא בשתי עבודות. שחטו לאוכליו ע"מ לזרוק שלא לאוכליו ואשמעי' דכשר: וטעמא מאי משום דאין מחשבת אוכלין. אין מחשבת פסול האוכלין כגון מולה וזקן פוסלת בזריקה דשחטיה הוא דכתיבי אוכלין לפי אכלו תכוסו [שם] וישנו תשחוטו כדמתרגמי' ושחטו [ויכוס: ה"ג בעבודה אחת כגון שחטיה דמהני' צה מחשבת אוכלין פסול. ואפי' כה"ג דאמר לאוכליו ושלא לאוכליו: והא קיימא לן. לקמן (ד' פס.)]: מקלס אוכלין. כגון כשר דהא כולה שחטיה נמי משום אוכלין זריכה דאי אפשר לכית כשר בלא שחטיה. ולקמן [סג:] מפרש מאי שנא דלשמו ושלא לשמו פסול ולאוכליו ושלא לאוכליו כשר: אלא

או דילמא בשתי עבודות תנן ואפי' לר' מאיר דאמר תפוס לשון ראשון הני מיילי בעבודה אחת אבל בשתי עבודות מודה דמיפסיל אמרי אהייא אי נימא אשלא לשמו ולשמו בין בעבודה אחת בין בשתי עבודות בין לר' מאיר בין לר' יוסי [ג] נמי אף בגמר דבריו אדם נתפס אית ליה אלא אלשמו ושלא לשמו מאי ת"ש הפסח ששחטו שלא לשמו וקבל והלך וזרק שלא לשמו היכי דמי אי נימא בדקתני למה לי עד דמחשב לכוליהו מקמייתא איפסיל ליה אלא לאו הכי קתני "הפסח ששחטו שלא לשמו אי נמי שחטו וקבל והלך וזרק שלא לשמו אי נמי שחטו וקבל והלך לשמו וזרק שלא לשמו דהויא לה שתי עבודות אימא סיפא לשמו ושלא לשמו היכי דמי אי נימא בשתי עבודות היינו רישא אלא לאו בעבודה אחת ור' יוסי היא דאמר אף בגמר דבריו אדם נתפס לא לעולם בשתי עבודות ורישא דקאי בשחטיה וקא מחשב בשחטיה א"ג קאי בזריקה וקא מחשב בזריקה סיפא דקאי בשחטיה וקחשיב בזריקה דאמר הריני שוחט את הפסח לשמו לזרוק דמו שלא לשמו וקמ"ל דמחשבין מעבודה לעבודה והיינו בעיא דרב פפא ת"ש או שלא לשמו ולשמו פסול היכי דמי אי נימא בשתי עבודות השתא לשמו ושלא לשמו אמרת פסול שלא לשמו ולשמו מיבעיא אלא לאו בעבודה אחת ומדיפסל בעבודה אחת רישא נמי בעבודה אחת לא לעולם בשתי עבודות ובדין הוא דלא איצטרך ליה ואידי דתנא לשמו ושלא לשמו תנא נמי שלא לשמו ולשמו תא שמע [ג] שחטו שלא לאוכליו ושלא למנויין לערלים ולטמאין פסול הכא פשיטא בעבודה אחת ומדיפסל בעבודה אחת רישא נמי בעבודה אחת מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא סיפא בעבודה אחת רישא אי בעבודה אחת אי בשתי עבודות תא שמע [ג] לאוכליו ושלא לאוכליו כשר היכי דמי אי נימא בשתי עבודות וטעמא דחשיב בזריקה דאין מחשבת אוכלין בזריקה הא בעבודה אחת כגון בשחטיה דמהניא ביה מחשבת אוכלין פסול והא קיימא לן מקצת אוכלין לא פסלא אלא

אבל בשתי עבודות אפי' ר' מאיר מודה. וא"ת והיכי מיתוקמא מתני' כר' מאיר הא קתני סיפא לטמאים ולטהורים כשר ואמאי נימא תפוס לשון ראשון ובעבודה אחת מיירי דאין מחשבת טמאים אלא בשחטיה וי"ל דמתני' מיירי כגון דקיימי קמיה טמאים וטהורים ואמר הריני שוחט לאלו דבעינן אחר לא משכחת מקצת ערלה דלא פסלה לר' מאיר אליבא דרבא דאמר אינה לשחטיה אלא לזכרון א: אי בשתי עבודות היינו רישא. וא"ת ולימא דרישא איירי כששחט סתמא ולכן כשזרק שלא לשמו אמר הוכיח סופו על תחלתו אכל אס אמר צדיק הריני שוחט לשמו ה"א דלא עקר שלא לשמו אפי' בשתי עבודות להכי איצטרך סיפא וי"ל דסגריא הוא דשחט עבודות אינו מועיל מפרש יותר מסתם: והיינו בעיא דרב פפא. פי' הקונט' דחוק דנקט רב פפא ולא נקט ר' יוחנן דאמר התם צדיק מחשבין מעבודה לעבודה וגרסא לריב"ז דגר' לעיל בעי רב פפא בעבודה אחת תנן ומסיק היינו בעיא דרב פפא פי' שפיר מתוקמא בעיא דרב פפא שאינו יכול לפושט' מן המשנה וכן מלא רבי צפסר יאן וכן גר"ם ורשב"א מפרש והיינו בעיא דרב פפא מה שאל בעבודה אחת תנן או בשתי עבודות הך שתי עבודות היינו כגון שוחט לשמו על מנת לזרוק שלא לשמו: שרא' לשמו ולשמו מיבעיא. וא"ת כי נמי אמרי' בעבודה אחת תיקשי ליה הכי השתא לשמו ושלא לשמו פסול שלא לשמו ולשמו מציעא דאפי' ר' מאיר דפליג דלשמו ושלא לשמו צללא לשמו ולשמו מודה דלכ"ע תפוס לשון ראשון וי"ל דאי בעבודה אחת מיירי קא משמע לן כמו שפירש קב"ן דלא אליבא דרב לשון אחרון [דוקא] לאפוקי מנן ננס דאית ליה צפרק בית כור (ד' קה.) תפוס לשון אחרון לגמרי לצטל הראשון ור"י מפרש דבעבודה אחת אמי שפיר דמי שלא לשמו ולשמו אחת לשמו ושלא לשמו כיון דשנייה בעבודה אחת אכל בשתי עבודות דרישא הפסול בזריקה וסיפא הפסול בשחטיה לא דמי אהדי ולית ליה למתני' אגב רישא: שחטו שרא' לאוכליו. פי' רש"י לחולה ולזקן ואין מנויין עליו אלא הן וקשה אס כן מתי איריא שלא לאוכליו אפי' סתם מני פסול כיון שאין לו אוכלין וגרסא דמיירי דיש נמי מנויים אחרים: אי ריב"ז בב' עבודות טעמא דחשיב בזריקה. נראה לר"י דהכא איירי אליבא דרבא דאמר לקמן (ד' פס.) שחטו למנויין על מנת שיתכפרו בו ערלים כשר דלרב חסדא דאמר פסול לא מני מיירי בשתי עבודות. מיהו לקמן משמע במסקנא דאף לרבה פסול:

דחשיב בזריקה. נראה לר"י דהכא איירי אליבא דרבא דאמר לקמן (ד' פס.) שחטו למנויין על מנת שיתכפרו בו ערלים כשר דלרב חסדא דאמר פסול לא מני מיירי בשתי עבודות. מיהו לקמן משמע במסקנא דאף לרבה פסול:

פסח
מחמת
הכא פשיטא
מידי
איריא
כשר
מחשבת
אויכלין
פסול
הוא
דכתיבי
אוכלין
לפי
אכלו
תכוסו
[שם] וישנו
תשחוטו
כדמתרגמי'
ושחטו
[ויכוס: ה"ג
בעבודה
אחת
כגון
שחטיה
דמהני'
צה
מחשבת
אוכלין
פסול.
ואפי'
כה"ג
דאמר
לאוכליו
ושלא
לאוכליו:
והא
קיימא
לן. לקמן
(ד' פס.)]:
מקלס
אוכלין.
כגון
כשר
דהא
כולה
שחטיה
נמי
משום
אוכלין
זריכה
דאי
אפשר
לכית
כשר
בלא
שחטיה.
ולקמן
[סג:]
מפרש
מאי
שנא
דלשמו
ושלא
לשמו
פסול
ולאוכליו
ושלא
לאוכליו
כשר:
אלא

נמי אף בעבודה אחת ור' יוסי היא: לעולם שחט מעבודה לעבודה קמייתא: אידי דסנא לשמו ושלא לשמו. לאשמיטין דמחשבין מעבודה לעבודה כללעיל תנא נמי שלא לשמו ולשמו: לחולה ולזקן שאין יכולין לאכול כית ואין צו מנויין אחרים אלא הן: פסול. דאי לפי אכלו כתיב (שמות יג) הראוי לאכול: שלא למנויין. נימנו עליו חבורה זו ושחטו לשם חבורה אחרת: לעולים. ישראל שמתו אחיו מחמת מילה והן פסולין מלאכול פסח דכתיב כל ערל לא יאכל בו (סג): עמאים. נמי אסורים בקדשים וזכרת הן על אכילתן: הכא פשיטא בעבודה אחת קאי. דהא חדא מחשבה הוא דליכא: רישא נמי בעבודה אחת. כלומר אפילו בעבודה אחת ודלא כר' מאיר: מידי איריא. וכי רשיה היא זו: סיפא. דמחשבה אחת מיירי ליכא לאוקומה אלא בעבודה אחת: רישא. דמיירי בשתי מחשבות איכא לאוקומא אי אף בעבודה אחת ודלא כר' מאיר: אי בשתי עבודות. ולא בעבודה אחת ור' מאיר: לאוכליו ושלא לאוכליו. כדמפרש ואיל: היכי דמי אי נימא בשתי עבודות. שחטו לאוכליו ע"מ לזרוק שלא לאוכליו ואשמעי' דכשר: וטעמא מאי משום דאין מחשבת אוכלין. אין מחשבת פסול האוכלין כגון מולה וזקן פוסלת בזריקה דשחטיה הוא דכתיבי אוכלין לפי אכלו תכוסו [שם] וישנו תשחוטו כדמתרגמי' ושחטו [ויכוס: ה"ג בעבודה אחת כגון שחטיה דמהני' צה מחשבת אוכלין פסול. ואפי' כה"ג דאמר לאוכליו ושלא לאוכליו: והא קיימא לן. לקמן (ד' פס.)]: מקלס אוכלין. כגון כשר דהא כולה שחטיה נמי משום אוכלין זריכה דאי אפשר לכית כשר בלא שחטיה. ולקמן [סג:] מפרש מאי שנא דלשמו ושלא לשמו פסול ולאוכליו ושלא לאוכליו כשר: אלא